

PREDLOZI AMANDMANA NA PREDLOG ZAKONA
O IZVRŠENJU KAZNI ZATVORA, NOVČANE KAZNE I MJERA BEZBJEDNOSTI

Sadržaj – boldovani su naslovi najvažnijih predloga amandmana

PREDLOG AMANDMANA I Međusobna saradnja (dodati član 5a)

PREDLOG AMANDMANA II Vođenje evidencije (dodati član 6a)

PREDLOG AMANDMANA III Pravo zatvorenika na pritužbu (čl. 12)

PREDLOG AMANDMANA IV Upoznavanje sa pravima i obavezama (čl. 26)

PREDLOG AMANDMANA V Premještanje zatvorenika (čl. 30)

PREDLOG AMANDMANA VI Zdravstvena zaštita (čl. 47)

PREDLOG AMANDMANA VII Zabrana i prekid posjeta (čl. 77, dodati nove stavove)

PREDLOG AMANDMANA VIII Kontrola pisanih pošiljki (čl. 79)

PREDLOG AMANDMANA IX Pretres (čl. 87)

PREDLOG AMANDMANA X Usamljenje (čl. 89)

PREDLOG AMANDMANA XI Disciplinski postupak (čl. 111),

PREDLOG AMANDMANA XII Rasprava (čl. 112)

PREDLOG AMANDMANA XIII Odlučivanje o disciplinskoj prijavi (čl. 113)

PREDLOG AMANDMANA XIV Postupanje po žalbi (čl. 114)

PREDLOG AMANDMANA XV Izvršenje disciplinskih mjera (čl. 116)

PREDLOG AMANDMANA XVI Evidencija o disciplinskim mjerama (čl. 118)

PREDLOG AMANDMANA XVII Upotreba sredstava prinude (čl. 157)

PREDLOG AMANDMANA XVIII Opravdanost i pravilnost upotrebe sredstva prinude (čl. 159)

PREDLOG AMANDMANA XIX Evidencija i redovni izvještaj (čl. 160)

PREDLOG AMANDMANA XX Kontrola izvršenja (čl. 192)

PREDLOG AMANDMANA I

Međusobna saradnja
Dodavanje člana 5a

Predlažemo dodavanje člana 5a (Međusobna saradnja) koji glasi:

Predlog amandmana

„Nadležni organi su dužni da međusobno sarađuju kako bi se obezbijedila nepochodna pomoć u izvršenju krivičnih sankcija, socijalnih, zdravstvenih i drugih mjera.”

Objasnenje

Predlogom je izmijenjen čl. 4 Nacrta “Osnovna načela”, tako što je, između ostalog, izbrisano načelo koje je ranije bilo navedeno: *“Nadležni organi su dužni da međusobno sarađuju kako bi se obezbijedila nepochodna pomoć u izvršenju krivičnih sankcija, socijalnih, zdravstvenih i drugih mjera.”* (čl. 4, stav 3).

Smatramo da postoji potreba da se Predlogom propiše ova dužnost načelno, posebno imajući u vidu da se u nastavku zakona navodi i sa kojim organima je Zavod dužan da sarađuje.

PREDLOG AMANDMANA 2

Vođenje evidencije
Dodavanje člana 6a

Predlažemo dodavanje člana 6a (Vođenje evidencije) koji glasi:

Predlog amandmana

“Zavod je obavezan da vodi propisane evidencije i statistiku o licima prema kojima se izvršavaju sankcije i pritvor.”

Objasnenje

Predlogom je izostavljen član 8 Nacrta: *„Uprava i ustanove u kojima se izvršavaju sankcije iz čl. 1 ovog zakona obavezne su da vode propisane evidencije i statistiku o licima prema kojima se izvršavaju sankcije i pritvor“*. Nije jasno zašto je ovo urađeno, posebno jer se kasnije pominje obaveza vođenja evidencija u konkretnim primjerima. Takođe, vođenje statističkih podataka je veoma važno prilikom izvođenja generalnih zaključaka, uočavanja pojava koje je neophodno suzbiti i sl, *pa predlažemo da se ovaj član Nacrta uvrsti u Predlog.*

PREDLOG AMANDMANA III

Pravo zatvorenika na pritužbu
Član 12

„Zatvorenik ima pravo da podnese pritužbu starješini Zavoda, radi zaštite prava i interesa tokom izdržavanja kazne zatvora ili kazne zatvor od četrdeset godina. Starješina Zavoda dužan je da ispita navode iz pritužbe i donese rješenje, u roku od 15 dana od dana prijema pritužbe. Rješenje se dostavlja zatvoreniku, bez odlaganja.

Nepismenom zatvoreniku Zavod će omogućiti podnošenje pritužbe, u skladu sa zakonom kojim se uređuje upravni postupak.

Protiv rješenja iz stava 2 ovog člana, zatvorenik ima pravo žalbe organu državne uprave nadležnom za poslove pravosuđa (u daljem tekstu: Ministarstvo), u roku od osam dana od dana prijema rješenja.

O žalbi iz stava 4 ovog člana, Ministarstvo odlučuje, u roku od osam dana od dana prijema žalbe.

Protiv odluke, kao i u slučaju da odluka nije donijeta u roku iz stava 5 ovog člana, može se pokrenuti upravni spor.”

Predlog amandmana

Predlažemo da član 12 (Pravo zatvorenika na pritužbu), stav 2 i stav 4 glase:

„Starješina Zavoda dužan je da ispita navode iz pritužbe i donese rješenje, u roku od 8 dana od dana prijema pritužbe. Rješenje se dostavlja zatvoreniku, bez odlaganja.”

...

„Protiv rješenja iz st. 2 ovog člana, kao i u slučaju da odluka nije donijeta u propisanom roku, zatvorenik ima pravo žalbe organu državne uprave nadležnom za poslove pravosuđa (u daljem tekstu: Ministarstvo), u roku od osam dana od dana prijema rješenja.”

Objasnenje

a) Rok u kojem je starješina Zavoda obavezan da odluči o pritužbi zatvorenika radi zaštite prava i interesa tokom izdržavanja kazne zatvora ili kazne zatvora od 40 godina **neopravdano je produžen**. Nacrtom je bilo predviđeno da je starješina dužan da ispita navode iz pritužbi i donese odluku u roku od 8 dana od dana prijema pritužbe (čl. 164, st. 3), dok je Predlogom taj rok produžen na čak 15 dana (čl. 15, st. 2). Neophodno je *zadržati prethodnu formulaciju i obezbjediti hitnost u odlučivanju po pritužbama lica lišenih slobode*.

b) U istom članu Predloga navodi se da zatvorenik ima pravo da protiv rješenja koje je starješina donio podnese žalbu Ministarstvu pravde, ali je izostavljena jasna formulacija iz Nacrta kojom se to pravo primjenjivalo i u slučaju ćutanja administracije: „Protiv odluke direktora Uprave *ili u slučaju kada direktor nije donio odluku u roku predviđenom stavom 3 ovog člana*, zatvorenik ima pravo žalbe u roku od 8 dana od dana propuštanja roka da se donese odluka o pritužbi.” (čl. 164, st. 4 Nacrta). Izostanak navedene formulacije koja jasno upućuje kako postupiti u slučaju ćutanja administracije pri prvostepenom odlučivanju (kada odlučuje direktor), je moguće posljedica tehničke greške jer se u nastavku navodi kako postupiti u slučaju ćutanja administracije u drugostepenom odlučivanju (kada po žalbi odlučuje Ministarstvo pravde).

PREDLOG AMANDMANA IV

Upoznavanje sa pravima i obavezama
Član 26

„Sa pravima i obavezama za vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili kazne zatvor od četrdeset godina zatvorenik se upoznae, na jeziku koji razumije, i omogućava mu se uvid u Pravilnik o kućnom redu.

Nepismeno, odnosno gluvo, nijemo ili gluvonijemo lice se o pravima i obavezama iz stava 1 ovog člana obavještava usmeno, odnosno preko tumača.

Zatvoreniku se, na njegov zahtjev, omogućava pristup propisima kojima se uređuje izvršenje kazni zatvora.”

Predlog amandmana

Stav 1 mijenja se da glasi:

„Sa pravima i obavezama za vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili kazne zatvor od četrdeset godina zatvorenik se upozna, na jeziku koji razumije, i omogućava mu se uvid u Pravilnik o kućnom redu, **a odmah mu se uručuje i pisano obavještenje o pravima i obavezama za vrijeme izdržavanja kazne.**“

Objašnjenje

Nacrtom Zakona je bilo propisano: „Zatvorenik se obavještava o njegovim pravima i dužnostima na jeziku koji razumije, *a uručiće mu se Pravilnik o kućnom redu za izvršenje kazni zatvora*, da bi se upoznao sa obavezama koje mora da izvršava, načinu ostvarivanja prava za vrijeme izdržavanja kazne, disciplinskim mjerama koje mu mogu biti izrečene, kao i pravima koje može ostvariti” (čl. 28, st. 5). Ovo rješenje je obezbjeđivalo da se zatvorenik svakako upozna s pravima i obavezama, za razliku od Predloga zakona, koji to u članu 26 neizvjesno propisuje, jer ostaje nejasno kako se to zatvorenik „upozna, na jeziku koji razumije” sa pravima i obavezama. Evropskim zatvorskim pravilima je propisano da se zatvorenici o pravima i obavezama informišu „*u pisanoj formi i na jeziku koji razumiju*“, odnosno „i kad je god to potrebno nakon prijema, zatvorenici se obavještavaju *u pisanoj formi i na jeziku koji razumiju o pravilima discipline u zatvoru i njihovim pravima i dužnostima u zatvoru*“¹. Efikasno ispunjavanje ove obaveze postiglo bi se uručivanjem Pravilnika na početku izdržavanja kazne, kako je prvobitno bilo predviđeno, ili drugim pisanim obavještenjem – kako smo predložili, a što obuhvata npr. brošuru kakva u posljednje vrijeme postoji u ZIKS-u (zahvaljujući jednokratnom projektu).² Primjera radi, hrvatski zakon navodi da zatvoreniku moraju biti dostupni Zakon i kućni red, ali propisuje i: „odmah će mu se uručiti pisano objašnjenje o pravima i obavezama za vrijeme izdržavanja kazne zatvora.”³

---

¹ Evropska zatvorska pravila, pravilo br. 30.

² „Kratki vodič kroz prava i obaveze zatvorenika i zatvorenica”, publikacija nastala u saradnji Ministarstva pravde - Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija i grupe NVO, u okviru projekta „Monitoring poštovanja ljudskih prava u ustanovama zatvorenog tipa u Crnoj Gori”, koji je akcija za ljudska prava, kao nosilac projekta, sprovela zajedno sa Centrom za građansko obrazovanje (CGO), Centrom za antidiskriminaciju „Ekvista” i Sigurnom ženskom kućom: http://www.hraction.org/wp-content/uploads/ZIKS_brosura_CG_2013.pdf

³ „Radi ostvarivanja prava iz ovoga Zakona zatvoreniku moraju biti dostupni ovaj Zakon i kućni red, a odmah će mu se uručiti pisano objašnjenje o pravima i obavezama za vrijeme izdržavanja kazne zatvora.” Zakon o izvršenju kazne zatvora, Republika Hrvatska, NN 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13, čl. 66.

REDLOG AMANDMANA V

Premještanje zatvorenika Član 30

„Premještanje zatvorenika u drugi zatvor može se izvršiti ako se na taj način doprinosi boljem tretmanu zatvorenika, njegovoj reintegraciji u društvo ili ako je to neophodno iz organizacionih, bezbjednosnih, zdravstvenih i drugih opravdanih razloga.

Rješenje o premještanju zatvorenika donosi starješina Zavoda.

Protiv rješenja iz stava 2 ovog člana, zatvorenik ima pravo žalbe Ministarstvu, u roku od tri dana od dana prijema rješenja.

Ministarstvo odlučuje o žalbi u roku od tri dana od dana prijema žalbe.

Žalba iz stava 3 ovog člana ne odlaže izvršenje rješenja.

Protiv odluke iz stava 4 ovog člana, može se pokrenuti upravni spor.”

Predlog amandmana

Predlažemo da član 30 (Premještanje zatvorenika), stav 4 i stav 7 glase:

„Žalba iz stava 3 ovog člana odlaže izvršenje rješenja.“

...

„Ministarstvo će posredstvom ovlašćenog službenika za nadzor po službenoj dužnosti svaka tri mjeseca ispitati da li još postoje razlozi za premještaj zatvorenika i o tome donijeti rješenje“.

Obrazloženje

Član kojim se propisuje premještaj zatvorenika je pretrpio dvije izmjene koje su pogoršale položaj zatvorenika i to:

- 1) Nacrtom je bilo predviđeno da žalba na rješenje o premještaju zatvorenika odlaže izvršenje rješenja (čl. 34, st. 4), dok prema Predlogu, žalba ne odlaže izvršenje (čl. 30, st. 4).
- 2) Izbrisana je formulacija koja je postojala u Nacrtu: „Ministarstvo će posredstvom ovlašćenog službenika za nadzor po službenoj dužnosti svaka tri mjeseca ispitati da li još postoje razlozi za premještaj zatvorenika i o tome donijeti rješenje.“ (čl. 34, st. 6) - ovo je suprotno preporuci CPT-a, kojom se preporučuje preispitivanje svaka 3 mjeseca.⁴

Nije jasno zašto se pribjelo formulaciji da žalba ne odlaže izvršenje rješenja, imajući u vidu da bi se premještaj i u ovom slučaju izvršio za najduže 6 dana (sabiranjem zakonom predviđenih rokova u kojima se žalba podnosi i po žalbi odlučuje). Takođe, *neophodno je zadržati kontrolni mehanizam koji obezbjeđuje da ovlašćeni službenik Ministarstva pravde po službenoj dužnosti periodično ispituje postojanje razloga koji su doveli do premještaja, čime se, dobrim dijelom, postiže da zatvorenik ne bude premješten duže nego što za tim postoji potreba.* (O ukidanju još jedne važne nadležnosti ovlašćenog službenika vidjeti u nastavku detaljnije: *Kontrola izvršenja*).

⁴ CPT je preporučio preispitivanje bar svaka tri mjeseca. Izvještaj o posjeti Crnoj Gori, 2008., st. 70.

PREDLOG AMANDMANA VI

Zdravstvena zaštita Član 47

Predlogom zakona (čl. 47, Zdravstvena zaštita) propisano je (boldirani su dijelovi od značaja za izmjene koje predlažemo):

„Zatvorenik ima pravo na zdravstvenu zaštitu, u skladu sa zakonom.

Na prava zatvorenika u vezi sa ostvarivanjem zdravstvene zaštite shodno se primjenjuje zakon kojim se uređuju prava pacijenata.

Zdravstvena zaštita zatvorenika ostvaruje se u Zavodu, koji je dužan da obezbijedi uslove u pogledu prostora, kadra i opreme, u skladu sa propisima kojima se uređuje zdravstvena zaštita.

Zatvorenik koji zdravstvenu zaštitu ne može ostvariti u Zavodu, ostvaruje je u drugoj zdravstvenoj ustanovi, u skladu sa zakonom.

Zdravstvena zaštita iz stava 4 ovog člana, ostvaruje se uz potvrdu koju izdaje Zavod.

Vrijeme provedeno na liječenju van Zavoda uračunava se u vrijeme izvršenja kazne zatvora ili kazne zatvora od 40 godina, osim u slučaju prekida izvršenja kazne, u skladu sa ovim zakonom.

Lice koje rukovodi zatvorom može, uz saglasnost zatvorskog doktora, odobriti zatvoreniku da se liječi u zdravstvenoj ustanovi čije usluge nijesu obuhvaćene obaveznim zdravstvenim osiguranjem.

Bliži način ostvarivanja zdravstvene zaštite u Zavodu propisuje organ državne uprave nadležan za poslove zdravlja, uz saglasnost Ministarstva.”

Predlog amandmana

„Zatvorenik ima pravo na zdravstvenu zaštitu, u skladu sa zakonom.

Na prava zatvorenika u vezi sa ostvarivanjem zdravstvene zaštite shodno se primjenjuje zakon kojim se uređuju prava pacijenata.

Zdravstvena zaštita zatvorenika ostvaruje se u Zavodu, koji je dužan da obezbijedi uslove u pogledu prostora i opreme, u skladu sa propisima kojima se uređuje zdravstvena zaštita.

...

Bliži način ostvarivanja zdravstvene zaštite u Zavodu propisuje organ državne uprave nadležan za poslove zdravlja.

Nadzor nad pružanjem zdravstvene zaštite u Zavodu vrši organ državne uprave nadležan za poslove zdravlja.“

Obrazloženje

Cilj predloženih izmjena je da se garantuje nezavisnost medicinskog osoblja u odnosu na upravu Zavoda, tako što bi medicinsko osoblje koje radi u zatvoru zapošljavalo Ministarstvo zdravlja (organ državne uprave nadležan za poslove zdravlja), a ne Zavod, kako je predloženo.

Predlog je usklađen sa Evropskim zatvorskim pravilima prema kojima se: „zdravstvena služba u zatvoru organizuje u tijesnoj vezi sa opštom zdravstvenom službom zajednice ili države“⁵.

Nezavisnost medicinskog osoblja je, prema standardima Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja (CPT), posebno važna jer „oni mogu doprinijeti sprječavanju nasilja nad osobama lišenih slobode putem sistematskog evidentiranja povreda i, ako je potrebno, obezbjeđivanja informacija

⁵ Preporuka Rec (2006)2, Komiteta ministara državama članicama u vezi sa evropskim zatvorskim pravilima, tačka 40.1.

relevantnim organima“⁶ ili prilikom davanja stručnog mišljenja koje bi dovelo do povećanja troškova, kao što je preporuka da se poboljšaju higijenski uslovi smještaja, poboljšanje ishrane i sl.⁷ Kada je uprava zatvora poslodavac i medicinskog osoblja u zatvoru, kao što je to sada slučaj, očigledan je rizik od pristrasnosti tog osoblja u korist poslodavca. Zamislite slučaj incidenta između pripadnika uprave – obezbjeđenja zatvora i zatvorenika, u kome obezbjeđenje primjeni prekomjernu silu, tj. pribjegne nezakonitom kažnjavanju, i od svih zaposlenih, uključujući i medicinskog osoblja, očekuje solidarnost u prikriivanju takvog nedozvoljenog kažnjavanja, zabranjenog međunarodnim ugovorima, Ustavom i zakonima Crne Gore.

Evropski komitet za sprječavanje mučenja (CPT) je primijetio: „njihova obaveza da se brinu o svojim pacijentima (bolesnim zatvorenicima) može često doći u sukob sa razlozima zatvorske uprave i bezbjednosti. Ovo ih može dovesti u situaciju teških etičkih pitanja i izbora. Kako bi se garantovala njihova nezavisnost u pogledu pružanja zdravstvene njege, CPT smatra da je važno da takvo osoblje u najvećoj mogućoj mjeri djeluje u skladu sa preovladavajućim načinima pružanja zdravstvene zaštite u zajednici na slobodi.“⁸

PREDLOG AMANDMANA VII

Zabrana i prekid posjeta

Član 77

„Starješina Zavoda može zabraniti posjete zatvoreniku, ukoliko:

1) je ugrožena bezbjednost ili su nastupile druge vanredne okolnosti u zatvoru;

2) postoji opasnost da posjetioци mogu negativno uticati na zatvorenika.

Službenik obezbjeđenja prekinuće posjetu u slučaju unošenja stvari čije držanje i upotreba nijesu dozvoljeni u zatvoru ili narušavanja reda u prostorijama za posjete.

Službenik obezbjeđenja neće dozvoliti posjetu u slučaju da posjetilac narušava red na prijavnici Zavoda ili pokuša da unese stvari čije držanje i upotreba nijesu dozvoljeni u zatvoru.

U slučaju iz st. 2 i 3 ovog člana, starješina Zavoda može posjetiocu zabraniti ulazak u Zavod u trajanju do jedne godine.”

Predlog amandmana

Predlažemo da se u članu 77 (Zabrana i prekid posjeta), dodaju novi stavovi 5, 6 i 7 koji glase:

“Obrazloženu odluku iz stava 1 i stava 4 ovog člana starješina će uručiti zatvoreniku.

Zatvorenik ima pravo žalbe Ministarstvu u roku od tri dana od dana prijema odluke.

Žalba ne odlaže izvršenje rješenja.”

Obrazloženje

Predlažemo, po ugledu na hrvatski zakon,⁹ da se jasno propiše da starješina donosi obrazloženu odluku kojom se zatvoreniku zabranjuje posjeta, na koju zatvorenik ima pravo žalbe. Ovo je neophodno posebno imajući u vidu da su prilično okvirno postavljeni razlozi zbog kojih je moguće zabraniti posjetu (ugrožena bezbjednost, druge vanredne okolnosti, opasnost da posjetioци mogu

⁶ Standardi CPT-a, stav 60.

⁷ Standardi CPT-a, stav 72.

⁸ Standardi CPT-a, stav 71.

⁹ “Obrazloženu odluku o uskrati posjeta osoba iz stavka 2. ovoga članka upravitelj će uručiti zatvoreniku. Zatvorenik ima pravo žalbe sucu izvršenja u roku od dvadeset četiri sata. Žalba ne zadržava izvršavanje.” Zakon o izvršenju kazne zatvora, Republika Hrvatska, NN 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13, čl. 118, stav 3.

negativno uticati na zatvorenika), pa je u svakom konkretnom slučaju neophodno navesti koji razlozi su doveli do zabrane posjete, prema čijem mišljenju, na osnovu kojih saznanja i sl. Na predloženi način se podstiče obavještenost zatvorenika, transparentnost rada uprave zatvora, a sprječava mogućnost zlorabotrebte ovlašćenja i nesporazuma koji dovode do podozrenja i nepovjerenja u vladavinu prava. Predloženo rješenje je bez ikakvih posledica za bezbjednost, jer žalba ne bi odlagala izvršenje odluke.

PREDLOG AMANDMANA VIII

Kontrola pisanih pošiljki Član 79

Predlažemo da član 79, stav 3 glasi:

Predlog amandmana

„Izuzetno, neće se vršiti kontrola pisanih pošiljki između zatvorenika i branioca, državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave u Crnoj Gori, Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, diplomatsko-konzularnog predstavništva strane države i međunarodnih organizacija za zaštitu ljudskih prava u kojima Crna Gora ima članstvo“.

Objazloženje

Predlažemo da se pojedinačno nabranjanje slučajeva u kojima se neće vršiti kontrola prepiske zatvorenika (čl. 79, stav 3 Predloga)¹⁰, po ugledu na hrvatski zakon¹¹, zamijeni sa opštijom formulacijom „i s međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava u kojima Crna Gora ima članstvo“ koja bi u konkretnom slučaju obuhvatila i napr. UN Komitet protiv mučenja (CAT).¹² Treba primjetiti i da je Evropska komisija za ljudska prava prestala sa radom 1999. godine.

PREDLOG AMANDMANA IX

Pretres i zdravstveni pregled zatvorenika Član 24

Prilikom prijema na izvršenje kazne zatvora ili kazne zatvor od 40 godina vrši se pretres zatvorenika i njegovih ličnih stvari.

Pretres iz stava 1 ovog člana vrši službenik obezbjeđenja istog pola kao zatvorenik.

U slučaju kad postoji sumnja da zatvorenik iz stava 1 ovog člana u tjelesnim otvorima drži stvari čije držanje i upotreba nijesu dozvoljeni u zatvoru, pretres zatvorenika uključuje skidanje odjeće i pregled njegovih tjelesnih otvora.

¹⁰ „...(N) neće se vršiti kontrola pisanih pošiljki između zatvorenika i ..., Evropskog parlamenta, Evropskog suda za ljudska prava, Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja i Evropske komisije za ljudska prava“

¹¹ „Zatvorenik se ima pravo, bez ograničenja i nadzora sadržaja pisma, dopisivati s odvjetnikom, tijelima državne vlasti i s međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava kojih je Republika Hrvatska članica.“, Zakon o izvršenju kazne zatvora, Republika Hrvatska, NN 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13, čl. 77, stav 3.

¹² CAT je tijelo Ujedinjenih nacija koje je zaduženo za nadzor nad poštovanjem Konvencije protiv mučenja i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka, čija je Crna Gora potpisnik. Prema onome što je potpisala, država je obavezna da podnosi redovne izvještaje Komitetu protiv mučenja (Komitet), o sprovođenju i poštovanju odredbe Konvencije. Komitet ispituje državne izvještaje i šalje svoje zabilješke i preporuke u vidu zaključnih primjedbi.

Pregled tjelesnih otvora zatvorenika može da vrši samo zatvorski doktor ili kvalifikovani medicinski tehničar.

Ako se prilikom pretresa iz stava 1 ovog člana kod zatvorenika nađu stvari čije držanje i upotreba u zatvoru nijesu dozvoljeni, te stvari se oduzimaju i čuvaju u skladu sa aktom kojim se uređuje kućni red u Zavodu (u daljem tekstu: Pravilnik o kućnom redu).

Zdravstveni pregled zatvorenika obavlja se odmah, a najkasnije u roku od 24 časa po prijemu na izvršenje kazne.

Pregledom iz stava 6 ovog člana utvrđuje se zdravstveno stanje zatvorenika, kao i postojanje eventualnih povreda, o čemu se sačinjava pisani izvještaj. Primjerak pisanog izvještaja uručuje se zatvoreniku.

Prilikom pregleda iz stava 6 ovog člana otvara se zdravstveni karton zatvorenika.

Ukoliko se prilikom pregleda iz stava 5 ovog člana utvrdi da je zatvorenik mentalno obolio ili pokazuje znake mentalnog poremećaja i poremećaja ponašanja, a u Zavodu nema uslova za njegovo liječenje, zatvorenik se upućuje u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu.

Prilikom pretresa iz stava 1 ovog člana i pregleda iz stava 6 ovog člana, nije dozvoljeno prisustvo drugih zatvorenika.

Pravilnik o kućnom redu donosi Ministarstvo.

Predlog amandmana

Predlažemo dodavanje stava 10a, koji glasi:

„Pregled iz stava 6 ovog člana se obavlja van vidnog dometa službenika suprotnog pola.“

Objasnenje

Dodavanjem predloženog stava obezbjeđuje se primjena propisanog međunarodnog standarda prema kojem: „bilo koji pretres gdje se zahtjeva da se osoba lišena slobode razodjene mora se izvesti izvan vidnog dometa zatvorskeg osoblja suprotnog pola.“¹³

PREDLOG AMANDMANA X

Usamljenje Član 89

„Mjera predostrožnosti usamljenje može se preduzeti prema zatvoreniku koji uporno ometa redovan rad i život u Zavodu i prema kome izrečenim disciplinskim mjerama nije postignuta svrha disciplinskog kažnjavanja, a on predstavlja ozbiljnu opasnost po druge zatvorenike i bezbjednost u zatvoru.

Mjera iz stava 1 ovog člana može se primjenjivati neprekidno najduže šest mjeseci u toku jedne godine.

Zatvoreniku prema kome je preduzeta mjera iz stava 1 ovog člana, uskraćuje se kontakt sa drugim zatvorenicima za vrijeme njenog trajanja.

Tokom trajanja mjere iz stava 1 ovog člana, zatvoreniku se dozvoljava boravak najmanje dva časa dnevno van zatvorenog prostora.

Izvršenje mjere iz stava 1 ovog člana, prekinuće se kad zatvorski doktor utvrdi da dalje izvršenje mjere negativno utiče na zdravlje zatvorenika ili kad se ocijeni da su prestali razlozi zbog kojih je mjera preduzeta.”

---

¹³ „CPT želi da istakne da bez obzira na njihovu starosnu dob osobe lišene slobode moraju biti pretresane isključivo od strane osoblja istog pola i da bilo koji pretres gdje se zahtjeva da se osoba lišena slobode razodjene mora se izvesti izvan vidnog dometa zatvorskeg osoblja suprotnog pola; ovi principi u još većoj mjeri važe za maloljetnike.“ Standardi CPT-a, stav 26.

Predlog amandmana

Predlažemo da član 89 (Usamljenje) glasi:

“Mjera predostrožnosti usamljenje može se preduzeti prema zatvoreniku koji uporno ometa redovan rad i život u Zavodu i prema kome izrečenim disciplinskim mjerama nije postignuta svrha disciplinskog kažnjavanja, a on predstavlja ozbiljnu opasnost po druge zatvorenike i bezbjednost u zatvoru.

Protiv rješenja iz stava 1 ovog člana, zatvorenik ima pravo žalbe Ministarstvu, u roku od tri dana od dana prijema rješenja. Žalba odlaže izvršenje rješenja.

O žalbi iz stava 3 ovog zakona, Ministarstvo odlučuje u roku od 3 dana od dana njenog prijema.

Protiv odluke iz stava 3 ovog člana, kao i u slučaju da odluka nije donijeta u propisanom roku, zatvorenik može pokrenuti upravni spor.

Mjera iz stava 1 ovog člana može se primjenjivati neprekidno najduže tri mjeseca u toku jedne godine.

Za usamljenje na period duži od tri mjeseca godišnje potrebno je pribaviti saglasnost Ministarstva.

Zatvoreniku prema kome je preduzeta mjera iz stava 1 ovog člana, uskraćuje se kontakt sa drugim zatvorenicima za vrijeme njenog trajanja.

Tokom trajanja mjere iz stava 1 ovog člana, zatvoreniku se dozvoljava boravak najmanje dva časa dnevno van zatvorenog prostora.

Starješina će na inicijativu zatvorenika ili po službenoj dužnosti svakih mjesec dana ispitati odluku o daljem usamljenju.

Zatvorski doktor pregleda zatvorenika koji izdržava mjeru najmanje dva puta nedjeljno.

Izvršenje mjere iz stava 1 ovog člana, prekinuće se kad zatvorski doktor utvrdi da dalje izvršenje mjere negativno utiče na zdravlje zatvorenika ili kad se ocijeni da su prestali razlozi zbog kojih je mjera preduzeta.

Prostorija u kojoj se izvršava mjera iz stava 1 ovog člana mora biti opremljena i odgovarati uslovima koji su propisani članom 38 ovog Zakona. “

Obrazloženje

Propisivanje postupka usamljenja je pretrpjelo više izmjena u odnosu na Nacrt (čl. 136) i to u pravcu snižavanja nivoa prava lica koja izdržavaju kaznu, na sljedeće načine:

- a) dvostruko je produženo vrijeme neprekidne primjene mjere usamljenja sa 3 na 6 mjeseci;
- b) obrisana je odredba prema kojoj je za usamljenje na period duži od tri mjeseca godišnje potrebno pribaviti saglasnost Ministarstva (čl. 135, st. 3 Nacrta).
- c) obrisana je odredba prema kojoj je direktor imao obavezu da na inicijativu zatvorenika ili po službenoj dužnosti svakih mjesec dana ispita odluku o daljem usamljenju (čl. 136, st. 4 Nacrta), što

je u suprotnosti sa preporukom CPT Crnoj Gori da "smještanje zatvorenika u uslove segregacije treba da bude što je kraće moguće i da se revidira najmanje svaka tri mjeseca, s ciljem ponovne integracije zatvorenika u redovnu zatvorsku populaciju".¹⁴

Takođe, nije jasno propisano:

- d) pravo na žalbu na odluku o usamljenju;
- e) obaveza da se mjera izvršava pod stalnim nadzorom doktora, koji zatvorenika koji izdržava mjeru pregleda najmanje dva puta nedjeljno;
- f) da prostorija u kojoj se izvršava mjera mora biti u skladu s propisima koji inače važe za prostorije za boravak.

Nephodno je vratiti odredbu prema kojoj je za usamljenje na period duži od tri mjeseca godišnje potrebno pribaviti saglasnost Ministarstva, kao i obavezu da starješina, na inicijativu zatvorenika ili po službenoj dužnosti svakih mjesec dana ispita odluku o daljem usamljenju, da bi se tako postupilo u skladu sa preporukom CPT-a.

U Hrvatskoj, primjera radi, odluku o usamljenju donosi sudija¹⁵ (čime je obezbijedena nepristrasnost u odlučivanju), na koju se moguće žaliti. U Srbiji je predviđeno da odluku po žalbi na rješenje o usamljenju donosi sudija za izvršenje.¹⁶ Smatramo da je, po ugledu na ovo rješenje, odnosno po ugledu na rješenje donijeto u disciplinskom postupku ili rješenju o premještanju, *u cilju pravne sigurnosti neophodno izričito propisati pravo na žalbu. Takođe, neophodno je propisati obavezu da, tokom trajanja mjere, doktor pregleda zatvorenika najmanje dva puta nedjeljno*¹⁷, posebno imajući u vidu da se izvršenje mjere prekida kad zatvorski doktor utvrdi da dalje izvršenje mjere negativno utiče na zdravlje zatvorenika, a da se ne navodi koliko će česti biti ljekarski pregledi (čl. 88 Predloga).

Konačno, *trebalo bi u ovom članu naglasiti da prostorija u kojoj se izvršava mjera mora biti opremljena i odgovarati uslovima koji su propisani članom 38 (Prostorija za boravak), što je takođe propisano u Hrvatskoj.*¹⁸

PREDLOG AMANDMANA XI

Disciplinska odgovornost zatvorenika Član 111

„Disciplinski postupak je hitan.
U disciplinskom postupku vodi se rasprava.

¹⁴ „...smještanje zatvorenika u uslove segregacije bude što je kraće moguće i da se revidira najmanje svaka tri mjeseca, s ciljem ponovne integracije zatvorenika u redovnu zatvorsku populaciju.” Izvještaj o posjeti Crnoj Gori 2008, CPT st. 78.

¹⁵ “O osamljenju na prijedlog upravitelja i uz prethodno mišljenje liječnika odlučuje sudac izvršenja u roku od petnaest dana od dana primitka prijedloga. Protiv donijete odluke pravo žalbe ima i upravitelj kaznionice, odnosno zatvora”, Zakon o izvršenju kazne zatvora, Republika Hrvatska, NN 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13, čl. 139, stav 3.

¹⁶ U Srbiji; „Na rešenje iz stava 1. ovog člana osuđeni ima pravo žalbe sudiji za izvršenje”, Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srbije, “Sl. glasnik RS”, br. 55/2014, čl. 152, stav 6.

¹⁷ U Hrvatskoj: „Osamljenje se izvršava pod stalnim nadzorom liječnika, koji je zatvorenika obavezan pregledati najmanje dvaput tjedno.” Zakon o izvršenju kazne zatvora, Republika Hrvatska, NN 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13, čl. 139, stav 4.

¹⁸ “Prostorija u kojoj se izvršava osamljenje mora biti opremljena i odgovarati uvjetima prostorije iz članka 147. stavka 4. ovoga Zakona.” Zakon o izvršenju kazne zatvora, Republika Hrvatska, NN 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13, čl. 139, stav 7.

U disciplinskom postupku zatvorenik može imati advokata po svom izboru i o svom trošku, koga je dužan da angažuje u roku od 24 časa od uručenja disciplinske prijave.

Ako zatvorenik u roku iz stava 3 ovog člana ne angažuje advokata, disciplinski postupak će se nastaviti bez prisustva advokata.

U disciplinskom postupku primjenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje upravni postupak, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.”

Predlog amandmana

Predlažemo da član 111 (Disciplinski postupak), stav 5 glasi:

„U disciplinskom postupku primjenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje krivični postupak, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.“

Predlažemo da stav 3a člana 111 (Disciplinski postupak) glasi:

„Za teži disciplinski prekršaj zatvorenik koji ne obezbijedi branioca advokata, može zatražiti od starješine da ga zastupa službeno lice Zavoda sa završenim pravnim fakultetom u skladu sa članom 86 ovog Zakona.“

Obrazloženje

a) Za stav 5: Predlogom je *neophodno* propisati da se u disciplinskom postupku ima supsidijarno primjenjivati Zakonik o krivičnom postupku (ZKP), što je ustaljena praksa kod svih disciplinskih postupaka bez obzira na to u kojoj se instituciji ili pravnom licu vodi, posebno imajući u vidu garancije pravičnosti suđenja koje pruža ZKP. Predloženo rješenje predviđa i hrvatski zakon.¹⁹

b) Za novi stav 3a: Poželjno je zadržati formulaciju kojom je u važećem Zakonu o izvršenju krivičnih sankcija (čl. 55a, st. 3, a i u čl. 154, st. 3 Nacrta zakona) propisano: „Za teži disciplinski prekršaj zatvorenik koji ne obezbijedi branioca iz redova advokata, može zatražiti od direktora Uprave da ga zastupa službeno lice Uprave sa završenim pravnim fakultetom.“ Na ovaj način se omogućava bolja obaviještenost zatvorenika i obezbijeduje pravičnost postupka i u situaciji u kojoj zatvorenik ne može da obezbijedi advokata. Takođe, sprečava se da lica na izdržavanju zatvorske kazne izgube pravo koje već imaju prema trenutno važećem Zakonu o izvršenju krivičnih sankcija, u skladu sa kojim imaju pravo da traže da ih u disciplinskom postupku zastupa službeno lice iz organizacije ovlašćeno za pružanje pravne pomoći.²⁰

PREDLOG AMANDMANA XII

Član 112

Rasprava

„Rasprava pred disciplinskom komisijom počinje saslušanjem zatvorenika.

Na raspravi se saslušava zatvorenik, pribavlja izvještaj o njegovom radu i vladanju i izvode svi potrebni dokazi.

¹⁹ „Stegovni postupak je žuran, a vodi se u skladu sa odredbama Zakona o kaznenom postupku koje se odnose na postupak za kaznena djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina, ako ovim Zakonom nije drugačije uređeno“. Zakon o izvršenju kazne zatvora, Republika Hrvatska, NN 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13, čl. 148, stav 1.

²⁰ Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, „Sl. list RCG“, br. 25/94, 29/94, 69/2003 i 65/2004 i u „Sl. list CG“, br. 32/2011, član 55a, stav 3.

U disciplinskom postupku zatvorenik ima pravo da predlaže dokaze, postavlja pitanja svjedocima i vještacima i stavlja primjedbe na njihove iskaze i pisane dokaze.”

Predlog amandmana

Predlažemo da član 112 (Rasprava), stav 4 glasi:

„Tokom vođenja dicipinskog postupka vodi se zapisnik koji se čuva u ličnom dosijeu zatvorenika.“

Obrazloženje

Neophodno je *propisati da se tokom vođenja dicipinskog postupka vodi zapisnik koji se čuva u ličnom dosijeu zatvorenika* po ugledu na hrvatski zakon²¹. Tako se postiže transparentnost disciplinskog postupka, što je važna garancija njegove pravičnosti.

PREDLOG AMANDMANA XIII

Član 113

Odlučivanje o disciplinskoj prijavi

„Disciplinsku mjeru zatvoreniku izriče starješina Zavoda, na predlog disciplinske komisije.

Disciplinska komisija je dužna da predlog odluke iz stava 1 ovog člana dostavi starješini Zavoda, u roku do 24 časa od časa zaključenja rasprave.

Starješina Zavoda, u roku od tri dana od dana prijema predloga odluke iz stava 2 ovog člana, rješenjem odlučuje o disciplinskoj prijavi.

Rješenje iz stava 3 ovog člana, uručuje se zatvoreniku, bez odlaganja, i objavljuje na oglasnoj tabli zatvora.

Protiv rješenja iz stava 3 ovog člana, zatvorenik ima pravo žalbe Ministarstvu, u roku od tri dana od dana prijema rješenja.

Žalba ne odlaže izvršenje rješenja.”

Predlog amandmana

Predlažemo da član 113 (Odlučivanje o disciplinskoj prijavi), stav 3a glasi:

„U slučaju disciplinskog prekršaja protiv starješine, postupak pokreće, vodi i mjeru izriče ovlašćeni službenik Ministarstva.”

Obrazloženje

Predlog predviđa da disciplinsku mjeru izriče starješina Zavoda, na predlog disciplinske komisije (čl. 113, st. 1). Po ugledu na hrvatski zakon²², *potrebno je propisati da u slučaju disciplinskog prekršaja protiv starješine, postupak pokreće, vodi i mjeru izriče ovlašćeni službenik Ministarstva pravde*, kako bi se obezbijedila nepristastnost u odlučivanju.

²¹„Tijekom stegovnog postupka vodi se zapisnik koji se pohranjuje u osobnik. Zapisnik sadrži provedene dokaze i rješenje o izrečenoj stegovnoj mjeri“, Zakon o izvršenju kazne zatvora, Republika Hrvatska, NN 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13, čl. 148, stav 5.

²² „U slučaju stegovnog prijestupa počinjenog protiv upravitelja, stegovni postupak pokreće, vodi i mjeru izriče sudac izvršenja“, Zakon o izvršenju kazne zatvora, Republika Hrvatska, NN 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13, čl. 148, stav 12.

PREDLOG AMANDMANA XIV

Član 114 Postupanje o žalbi

„O žalbi iz člana 113 stav 5 ovog zakona, Ministarstvo odlučuje u roku od pet dana od dana njenog prijema.

Protiv odluke iz stava 1 ovog člana, zatvorenik može pokrenuti upravni spor.”

Predlog amandmana

Predlažemo da član 114 (Postupanje po žalbi), glasi:

„O žalbi iz člana 113 stav 5 ovog zakona, Ministarstvo odlučuje u roku od 3 dana od dana njenog prijema.

Protiv odluke iz stava 1 ovog člana, kao i u slučaju da odluka nije donijeta u propisanom roku, zatvorenik može pokrenuti upravni spor.”

Obrazloženje

Predlažemo da se rok od 5 dana za odlučivanje u drugostepenom postupku skрати na prvobitno predviđeni rok od 3 dana (čl. 155 Nacrta), posebno imajući u vidu da žalba ne odlaže izvršenje rješenja čime bi zatvorenik duže trpio posledice u slučaju da kasnije uspije sa žalbom. Ne vidimo smetnju, da se i u ovom članu doda, pored postojećeg: „Protiv odluke iz stava 1 ovog člana, zatvorenik može pokrenuti upravni spor“, dodatno: „kao i u slučaju da odluka nije donijeta u propisanom roku“, imajući u vidu da se na ovaj način doprinosi boljoj informisanosti i zaštiti prava zatvorenika povodom rješenja o disciplinskoj mjeri. Ne može se očekivati od zatvorenika da imaju u vidu i zakon o upravnom postupku.

PREDLOG AMANDMANA XV

Član 116 Izvršenje disciplinskih mjera

„Disciplinska mjera se, po pravilu, izvršava bez odlaganja.

Disciplinska mjera upućivanje u samicu izvršava se u za tu svrhu namijenjenoj prostoriji.

Prostorija iz stava 2 ovog člana mora da bude površine najmanje 8 m² i mora da ima sanitarni uređaj, dnevnu svjetlost, vodu za piće, krevet sa posteljinom, sto, stolicu, grijanje i zvono.

Prije upućivanja zatvorenika u samicu obavezan je ljekarski pregled.

U toku izvršenja disciplinske mjere iz stava 2 ovog člana, zatvorenik ima pravo da boravi na svježem vazduhu, najmanje jedan čas van zatvorenog prostora, ima pravo na jednu redovnu posjetu u trajanju do jednog časa i posjetu zatvorskog doktora ili zdravstvenog radnika Zavoda, najmanje jednom dnevno.

Na zahtjev zatvorenika koji izdržava disciplinsku mjeru upućivanje u samicu, omogućiće se individualni vjerski obred.

Ukoliko je zatvorenik radno angažovan, disciplinska mjera iz stava 2 ovog člana može se izvršavati nakon završetka dnevnih radnih aktivnosti.

Bliži način izvršenja disciplinskih mjera protiv zatvorenika propisuje se Pravilnikom o kućnom redu.”

Predlog amandmana

Predlažemo:

a) brisanje stava: „Prije upućivanja zatvorenika u samicu obavezan je ljekarski pregled“.

Alternativno:

b) da član 116 (Izvršenje disciplinskih mjera), stav 4, stav 4a i stav 5 glase:

“Prije upućivanja zatvorenika u samicu obavezan je ljekarski pregled.

Ljekarski pregled obavlja zatvorski ljekar koji se inače ne stara o zdravlju zatvorenika.

Tokom izvršenja disciplinske mjere iz stava 2 ovog člana, obavezna je ljekarska kontrola zatvorenika najmanje jednom u toku dana.”

Obrazloženje

a) CPT smatra da medicinsko osoblje nikada ne bi trebalo da učestvuje u bilo kom dijelu procesa donošenja odluka koje dovode do usamljenja osobe u zatvorskom okruženju²³, u skladu sa čim i predlažemo brisanje stava 4.

b) U slučaju da ne dođe do brisanja stava 4, Predlog je neophodno dopuniti tako da se navede da je prije upućivanja zatvorenika u samicu *obavezan ljekarski pregled koji obavlja ljekar koji se inače ne stara o zdravlju zatvorenika. Podsjećamo, svrha ovoga pregleda je davanje saglasnosti da je zatvorenik zdravstveno sposoban da bude disciplinski kažnjen upućivanjem u samicu. Ovu obavezu je neophodno propisati za drugog ljekara (a ne za onoga koji se inače stara o zdravlju zatvorenika koji treba da bude kažnjen), jer urušava odnos povjerenja i očekivanje da ljekar ne daje saglasnost da njegov pacijent može biti kažnjen.* I CPT je naglasio da praksa da ljekar potvrđuje da je zatvorenik u stanju da izdrži boravak u samici ne doprinosi promovisanju odnosa ljekar - pacijent.²⁴

U odnosu na Nacrt (čl. 147, st. 6) izmijenjena je formulacija koja se odnosi na posjetu ljekara prilikom izvršavanja disciplinske mjere upućivanja u samicu (čl. 116, st. 5 Predloga) iz „Zatvorenika će posjećivati ljekar najmanje jednom dnevno” u „zatvorenik ima pravo na ... posjetu zatvorskog doktora ili zdravstvenog radnika Zavoda, najmanje jednom dnevno”. Jasno je da je odredba dvostruko nepovoljnija jer ne garantuje ni obavezni dnevni pregled, niti da će pregled izvršiti doktor, kao najstručniji zdravstveni radnik. Dakle, *potrebno je vratiti formulaciju iz Nacrta* i dodatno propisati obavezne dnevne posjete u skladu sa međunarodnim standardom²⁵, posebno imajući u vidu da se izvršenje mjere može prekinuti upravo na obrazloženi predlog zatvorskog doktora.

²³ Izvještaj o posjeti Crnoj Gori 2013, CPT, stav 78: „ ... the Committee considers that medical personnel should never participate in any part of the decision-making process resulting in any type of solitary confinement in a prison environment.”

²⁴ Izvještaj o posjeti Crnoj Gori 2013, CPT, stav 78: „At both the Remand Prison and the KPD, a doctor was required to certify that an inmate could be placed in solitary confinement as a disciplinary sanction. Medical practitioners in prisons act as the personal doctors of prisoners and ensuring that there is a positive doctor/patient relationship between them is a major factor in safeguarding the health and well-being of prisoners. As the CPT has repeatedly stressed, the practice of prison doctors certifying that a prisoner is fit to undergo solitary confinement as a punishment is not conducive to promoting that relationship...”

²⁵ „Ljekar ili kvalifikovani medicinski tehničar koji je odgovoran tom lekaru, poklanja posebnu pažnju zdravlju zatvorenika koji su u samici, vrše dnevne vizite takvim zatvorenicima i na njihov zahtjev ili zahtjev zatvorskog osoblja pruža pomoć i lečenje bez odlaganja“, Evropska zatvorska pravila, stav 43, tačka 1.

Izričitu dnevnu obavezu doktora da izvrši ljekarski pregled lica koje je u samici sadrže i hrvatski²⁶ i srpski zakon.²⁷

PREDLOG AMANDMANA XVI

Član 118

Evidencija o disciplinskim mjerama

„O izrečenim disciplinskim mjerama Zavod vodi posebnu evidenciju. Sadržaj i način vođenja evidencije iz stava 1 ovog člana, propisuje Ministarstvo.”

Predlog amandmana

Predlažemo da član 118 (Evidencija o disciplinskim mjerama), stav 2 i stav 3 glase:

“Evidencija sadrži vrijeme kada je započeto i kada je završeno sa primjenom mjere, preciznu lokaciju na kojoj je zatvorenik izdržavao mjeru, nalaze i zapažanja doktora i službenika, kao i druge značajne informacije u vezi sa izdržavanjem mjere.

Način vođenja evidencije iz stava 2 ovog člana, propisuje Ministarstvo.”

Obrazloženje

Prema međunarodnom standardu, neophodno je propisati obavezu vođenja evidencije o disciplinskim kaznama, čiji sadržaj i način vođenja bi bio propisan zakonom, a ne podzakonskim aktom kako trenutno Predlog predviđa (čl. 118, st. 2), posebno imajući u vidu da su kriterijumi vođenja evidencije već propisani preporukom CPT-a.²⁸ Slično rješenje je propisano u Hrvatskoj²⁹ i Srbiji.³⁰

PREDLOG AMANDMANA XVII

Upotreba sredstava prinude

Član 157

„Sredstva prinude mogu se upotrijebiti kad je to neophodno da se spriječi bjekstvo zatvorenika, fizički napad, nasilje, samopovređivanje ili materijalna šteta, kao i kad zatvorenik odbija da postupi po usmenoj i drugoj naredbi u skladu sa ovim zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima.

²⁶ „Tijekom izvršavanja stegovne mjere upućivanja u samicu obavezan je nadzor liječnika najmanje jedanput u dvadeset četiri sata“, Zakon o izvršenju kazne zatvora, Republika Hrvatska, NN 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13, čl. 147, stav 6.

²⁷ „Tokom izvršenja disciplinske mere upućivanja u samicu obavezna je lekarska kontrola osuđenog najmanje jednom u toku dana“, Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srbije, "Sl. glasnik RS", br. 55/2014, čl. 165, st.1.

²⁸ „KPM preporučuje preduzimanje mjera kako bi se osiguralo da dokumentacija i evidencija o disciplinskim kaznama bude vođena kako treba, da se precizno evidentira vrijeme kada je primjena mjere počela i prestala, kao i da se evidentiraju sve druge stvari koji se tiču držanja zatvorenika (naročito, precizna lokacija gdje je držan).“ Izvještaj o posjeti Crnoj Gori 2008, CPT, stav 77.

²⁹ „Nalaz i zapažanja liječnika, te drugih ovlaštenih službenih osoba unose se u knjigu izvršavanja stegovne mjere samice“, Zakon o izvršenju kazne zatvora, Republika Hrvatska, NN 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13, čl. 147, stav 6.

³⁰ „Nalazi i zapažanja lekara i drugih ovlašćenih lica unose se u knjigu izvršenja disciplinske mere upućivanja u samicu“, Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srbije, "Sl. glasnik RS", br. 55/2014, čl. 165, stav 2.

Sredstva prinude mogu se upotrijebiti i u slučaju kad druga lica pokušaju da oslobode zatvorenika ili organizuju njegovo bjekstvo, nezakonito uđu u Zavod ili grubo naruše bezbjednost u Zavodu.”

Predlog amandmana

Predlažemo da član 157 (Upotreba sredstava prinude), stav 3 glasi:

“Zabranjeno je i kažnjivo nastaviti sa upotrebom sredstava prinude kada se suzbije otpor zatvorenika, odnosno drugih lica koja se upotrebljavaju u skladu sa st. 2 i 3 ovog člana.”

Predlažemo da član 4 (Načelo humanosti), stav 2 glasi:

“Zabranjeno je i kažnjivo podvrgavati zatvorenika bilo kakvom obliku fizičkog, psihičkog i verbalnog mučenja, zlostavljanja ili ponižavanja, kao i zdravstvenim i naučnim eksperimentima.”

Objasnenje

Upotreba sredstava prinude u zatvoru nosi najveći rizik od kršenja apsolutno zaštićenog ljudskog prava na zaštitu od mučenja i drugog zlostavljanja, od koga nema izuzetka. Imajući u vidu da je u zatvoru bilo incidenata kršenja ovog prava (obratiti pažnju na presudu Evropskog suda za ljudska prava *Milić i Nikezić protiv Crne Gore*, iz aprila 2015), član 157 (Upotreba sredstava prinude) treba dopuniti izričitom formulacijom međunarodnog standarda prema kome je zabranjeno i kažnjivo nastaviti s primjenom sile prema zatvorenima kada se otpor suzbije³¹, odnosno, kažnjavati zatvorenike primjenom sile³². *Isto važi i za psihičko i verbalno zlostavljanje*, u skladu sa izričitom preporukom CPT-a.³³

Na predloženi način se dodatno osigurava da zaposleni imaju u vidu apsolutnu zabranu zlostavljanja zatvorenika.

PREDLOG AMANDMANA XVIII

Član 159

Opravdanost i pravilnost upotrebe sredstava prinude

„Službenik obezbjeđenja će prije upotrebe sredstva prinude na to upozoriti lice prema kome sredstvo namjerava da upotrijebi, ako je to u datoj situaciji moguće.

Neposredno nakon primjene sredstva prinude, obavezan je ljekarski pregled lica prema kome je sredstvo prinude upotrijebljeno.

O upotrebi sredstva prinude službenik obezbjeđenja podnosi pisani izvještaj licu koje rukovodi zatvorom, koje je dužno da izvještaj, bez odlaganja, dostavi starješini Zavoda.

Izvještaj iz stava 3 ovog člana, podnosi se najkasnije 24 časa od upotrebe sredstva prinude i sadrži podatke o licu prema kome je upotrijebljeno sredstvo prinude, vremenu i mjestu upotrebe sredstva prinude, vrsti upotrijebljenog sredstva prinude i drugim činjenicama i okolnostima od značaja za ocjenu opravdanosti i pravilnosti upotrebe sredstva prinude.

³¹ „Dalje, zatvorske službenike treba podsjetiti da sila koja se koristi kako bi se kontrolisali nasilni i/ili nepokorni zatvorenici treba da se primjenjuje samo u mjeri kojoj je to neophodno i da od momenta kada se ponovo uspostavi kontrola nad zatvorenima nema više nikakvog opravdanja za dalje nanošenje udaraca.“ Izvještaj CPT-a 2008, stav 47.

³² „Dalje, sredstva sile nikada ne treba primjenjivati kao kaznu“, Izvještaj CPT-a 2008, stav 47.

³³ „The CPT recommends that a firm message be delivered to staff at both the Institution for Sentenced Prisoners (KPD) and the Remand Prison that physical ill-treatment and verbal abuse of prisoners are not acceptable and will be punished accordingly.“ Izvještaj CPT-a, 2013, stav 41.

Starješina Zavoda ocjenjuje opravdanost i pravilnost primjene sredstava prinude i ukoliko ocijeni da je službenik obezbjeđenja prekoračio ili nezakonito primijenio sredstva prinude, o tome sačinjava izvještaj koji, bez odlaganja, dostavlja Ministarstvu.”

Predlog amandmana

Predlažemo dopunu člana 159, stava 2 i dodavanje novih stavova 2a, 2b i stava 5:

“Neposredno nakon primjene sredstva prinude, obavezan je ljekarski pregled lica prema kome je sredstvo prinude upotrijebljeno, koji se ponavlja između dvanaestog i dvadesetčetvrtog časa od primene mjere.

...

Doktor nakon izvršenog pregleda obavezno sačinjava izvještaj koji sadrži i navode lica prema kome je mjera prinude primjenjena, o načinu nastanka povreda i mišljenje ljekara o povezanosti primenjene mere i nastalih povreda.

Rezultati pregleda, uključujući sve relevantne izjave koje je dao zatvorenik, kao i zaključci ljekara evidentiraju se i dostupni su zatvoreniku koji ima pravo da bude pregledan od strane sudskog vještaka medicinske struke.“

...

„Starješina Zavoda sačinjava izvještaj o primjeni sredstava prinude, koji, bez odlaganja, dostavlja Ministarstvu, Vrhovnom državnom tužiocu i Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore.“

Objasnenje

Imajući u vidu da upotreba sredstava prinude u zatvoru nosi najveći rizik od kršenja apsolutno zaštićenog ljudskog prava na zaštitu od mučenja i drugog zlostavljanja, smatramo da je apsolutno neophodno dopuniti ovaj član dodatnim garancijama.

Za stav 2a i 2b: Predlogom je propisano da je nakon upotrebe sredstava prinude obavezan ljekarski pregled lica prema kome je sredstvo prinude upotrijebljeno (čl. 159, st. 2). Da bi se obezbijedilo postizanje svrhe ove odredbe, *neophodno je dodatno propisati da se pregled ponavlja nakon 12 sati* (imajući u vidu da je to period u kome se mogu ispoljiti i drugi simptomi upotrebe sile), po ugledu na rješenja iz Hrvatske,³⁴ odnosno Srbije.³⁵ Takođe, u skladu sa CPT preporukom, *zatvoreniku treba učiniti dostupnim rezultate pregleda i omogućiti mu da bude pregledan od strane sudskog vještaka medicinske struke.*³⁶

Takođe, predlažemo da se propiše da ljekar nakon izvršenog pregleda obavezno sačinjava izvještaj koji sadrži i „navode lica prema kome je mjera prinude primjenjena, o načinu nastanka povreda i mišljenje ljekara o povezanosti primenjene mere i nastalih povreda“³⁷, u skladu sa preporukom CPT³⁸, jer to samo doprinosi kasnijem odlučivanju o opravdanosti i zakonitosti upotrebe sredstava.

³⁴ “Nakon primjene sredstva prisile obavezan je liječnički pregled zatvorenika, koji se nakon dvanaest sati ponavlja”, Zakon o izvršenju kazne zatvora, Republika Hrvatska, NN 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13, čl. 142, stav 8.

³⁵ „Pregled se ponavlja između dvanaestog i dvadesetčetvrtog časa od primene mere.” Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srbije, "Sl. glasnik RS", br. 55/2014, član 144, stav 3.

³⁶ „Rezultati pregleda (uključujući sve relevantne izjave koje je dao zatvorenik, kao i zaključke ljekara) treba formalno evidentirati i učiniti dostupnim zatvoreniku, koji bi uz to trebalo da ima pravo da, ukoliko želi, bude pregledan od strane sudskog vještaka medicinske struke.“ Izvještaj o posjeti Crnoj Gori 2008, CPT, stav 47.

³⁷ Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srbije, "Sl. glasnik RS", br. 55/2014, član 144, stav 4.

³⁸ *The CPT recommends the Montenegrin authorities to ensure that all newly-arrived prisoners receive a thorough medical examination and that the record drawn up after that examination contains: (i) an account of statements made by the person*

Za stav 5: Predlog (čl. 159, st. 5) je izmijenjen u odnosu na Nactr (čl. 141, st. 5) koji je propisivao: „O zdrastvenom stanju i o preduzetom sredstvu prinude Uprava će obavijestiti Ministarstvo“, u „Starješina Zavoda ocjenjuje opravdanost i pravilnost primjene sredstava prinude i ukoliko ocijeni da je službenik obezbjeđenja prekoračio ili nezakonito primijenio sredstva prinude, o tome sačinjava izvještaj koji, bez odlaganja, dostavlja Ministarstvu.“

Izričita je preporuka CPT-ja da se o svakom slučaju obavijesti tužilac³⁹, a ne da se starješini ostavlja da procijeni da li je u konkretnom slučaju došlo do prekoračenja ili nezakonite primjene, da bi se u skladu s tom procjenom obavijestilo Ministarstvo. Redovni izvještaji o upotrebi sredstava prinude, koji bi se prema Predlogu dostavljali Ministarstvu jednom mjesečno (čl. 160 Predloga) ne predstavljaju dovoljan korektivni mehanizam, imajući u vidu da je nakon mjesec dana teže ili nemoguće dokazati fizičke povrede (koje su nastupile usljed sredstava prinude) i obezbijediti druge dokaze (kao što su precizne izjave svjedoka) u slučaju da se Ministarstvo ne složi sa odlukama starješine, i pokrene postupak provjere prekoračenja ili nezakonite primjene sredstava prinude. Imajući u vidu da je predviđeno da službenik koji je upotrijebio sredstvo prinude starješini podnosi izvještaj, ne vidimo smetnju *da se po jedan primjerak izvještaja, pored Ministarstva dostavi i Vrhovnom državnom tužiocu (kako upravo i međunarodni standard predviđa), kao i Zaštniku ljudskih prava i sloboda, koji bi u skladu sa svojom nadležnostima donijeli odluku o zakonitosti primjene sredstava prinude.* Primjera radi, u Srbiji je propisano da se bez izuzetka obavijesti viša instanca⁴⁰, dok se u Hrvatskoj takođe obavještavaju dvije instance.⁴¹

PREDLOG AMANDMANA XIX

Član 160

Evidencija i redovni izvještaj

„O upotrebi sredstava prinude Zavod, jednom mjesečno, dostavlja izvještaj Ministarstvu.

O upotrebi sredstava prinude u Zavodu se vodi posebna evidencija.

Sadržaj i način vođenja evidencije iz stava 2 ovog člana, propisuje Ministarstvo.

d) Konačno, vrlo je šturo propisano da se o upotrebi sredstava prinude u Zavodu vodi posebna evidencija, čiji sadržaj i način vođenja propisuje Ministarstvo.“

Predlog amandmana

Predlažemo da član 160 (Evidencija i redovni izvještaj), stav 2a glasi:

“Evidencija iz stava 2 ovog člana sadrži popis svih slučajeva upotrebe sredstava prinude, vrijeme kada je započeto i kada je završeno sa upotrebom sredstava prinude, okolnosti slučaja, osnov upotrebe sredstava prinude, ime osobe koja je naredila ili odobrila upotrebu sredstava prinude, kao i

---

which are relevant to the medical examination (including his/her description of his/her state of health and any allegations of ill-treatment); (ii) a full account of objective medical findings; (iii) the doctor's observations in the light of i) and ii), indicating the consistency between any allegations made and the objective medical findings., Izvještaj o posjeti CPT-a, 2013, stav 25. (Zvaničan prevod izvještaja Vlada nije objavila).

³⁹ „U ovom kontekstu, važno je osigurati da tužioci budu sistematski obavještavani o svakoj primjeni sile od strane zatvorskih službenika, kao i da budu posebno pažljivi prilikom ispitivanja takvih slučajeva.“ Izvještaj o posjeti CPT-a, 2008, stav 47.

⁴⁰ „Upravnik zavoda obaveštava direktora Uprave o upotrebi mera prinude i prosleđuje izveštaje u roku od 24 časa od vremena primene mere prinude.“ Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srbije, "Sl. glasnik RS", br. 55/2014, član 144, stav 4.

⁴¹ „O primjeni sredstva prisile iz točke 2., 3., 4., 5., 6. i 7 stavka 1. ovoga članka upravitelj će najkasnije u roku od dvadeset četiri sata pisanim putem izvijestiti Središnji ured Uprave za zatvorski sustav i suca izvršenja.“ čl. 142, stav 9.

izvještaj o svim povredama koje su zadobili zatvorenici ili službenici prilikom primjene sredstava prinude.”

Obrazloženje

Predlažemo da se Zakonom propiše obaveza, sadržaj i način vođenja evidencije, koju ne bi trebalo uređivati aktima manje pravne važnosti od Zakona, nego upravo Zakonom, posebno imajući u vidu precizan međunarodni standard koji to propisuje.⁴²

PREDLOG AMANDMANA XX

Kontrola izvršenja Član 192

„U vršenju poslova iz člana 191 ovog zakona, ovlašćeno službeno lice može da:

- 1) pregleda prostorije u kojima borave zatvorenici i druge prostorije zatvora;
- 2) razgovara sa zatvorenicima radi utvrđivanja činjenica koje se odnose na izvršenje kazne zatvora ili kazne zatvor od četrdeset godina;
- 3) vrši uvid u dokumentaciju koja se odnosi na izvršenje kazne zatvora ili kazne zatvor od četrdeset godina.

Zavod je dužan da ovlašćenom službenom licu obezbijedi uslove za nesmetano vršenje kontrole iz stava 1 ovog člana.”

Predlog amandmana

Predlažemo da član 192 (Obaveze ovlašćenog službenog lica), stav 1, tačka 4 glasi:

“4) postupa po pritužbama osuđenih lica.”

Obrazloženje

Nije jasno zašto je Predlogom (čl. 192) ukinuto pravo koje je ovlašćenom službenom licu Ministarstva pravde pripadalo prema Nacrtu (čl. 168) - mogućnost da postupa po pritužbama osuđenih lica, posebno imajući u vidu da je prema Predlogu (čl. 191) nadležnost ovlašćenog službenog lica da vrši kontrolu izvršenja kazne zatvora. Na ovaj način je ukinut još jedan od efikasnijih mehanizama nadzora i dodatna mogućnost zaštite prava zatvorenika. Predlažemo da se u Predlog vrati ova nadležnost ovlašćenog službenog lica predviđena Nacrtom.

---

⁴² „A special register should be kept to record all cases in which recourse is had to means of restraint; the entry should include the times at which the measure began and ended, the circumstances of the case, the reasons for resorting to the measure, the name of the person who ordered or approved it, and an account of any injuries sustained by the prisoner or staff.“ Izvještaj CPT-a, 2013, stav 76.